

11

myšlenkou atribučního pojetí je názor, že osobnost je tvořena souhrnem vlastností, pomocí nichž si aktér vysvětluje své jednání nebo pocity, případně tím, jak je vnímán druhými, co mu druzí připisují jako determinanty jeho jednání, výroků a činů. Tento názor na osobnost bude rozveden v kapitole o adaptačních dynamismech.

* * *

K zamyšlení

Posuďte a zařaďte následující definice:

Osobnost je „konečný produkt našeho systému zvyků“. (J. B. Watson 1924)

„Osobnost je konvergencí všech podstatných kulturních tendencí v psychice. Čím kulturnější je člověk, tím méně může být jedinečnou osobností.“ (Podle Allporta a Vernona, 1926)

„Osobnost se nevyčerpává dílčími druhy aktivity jako je mluvení, vzpomínání, myšlení nebo milování, ale jedinec může odhalit svou osobnost ve způsobu, jakým projevuje tyto aktivity.“ (R. S. Woodworth, 1929)

„Osobnost nezáleží ve vlastnostech, ale ve způsobu jejich spojení.“ (Podle Peterse, in: Hunt, 1947) Všimněte si, že tato definice vidí podstatu jedinečnosti a odlišnosti osobnosti od jiných osobností ve kvalitě dynamické interakce mezi vlastnostmi, čili ve strukturních attributech, na což též poukazuje H. J. Smith (1974) jako na jedno z možných vysvětlení individuálnosti osobnosti.

H. J. Eysenck (1947) uvádí podrobněji: Osobnost je „suma aktuálních nebo potenciálních vzorců chování organismu determinovaných dědičností a prostředím, vznikajících a vyvíjejících se prostřednictvím funkcionální interakce čtyř hlavních sektorů, v nichž jsou tyto behaviorální vzorce organizovány: kognitivní sektor (inteligence), konativní sektor (charakter), efektivní sektor (temperament), a somatický sektor (konstituce)“.

Později Eysenck definuje osobnost ještě bohatěji (1960): „Osobnost je více či méně stabilní a trvalá organizace charakteru, temperamentu, intelektu a těla osoby, která determinuje její jedinečné přizpůsobení prostředí. Charakter organizuje více či méně stabilní a trvalý systém konativního chování (vůle); temperament její více či méně stabilní a trvalý systém afektivního chování (emoce); intelekt její více či méně stabilní a trvalý systém kognitivního chování (inteligence); tělo její více či méně stabilní a trvalý systém tělesné stavby a neuroendokrinní výbavy.“

„Osobnost je to, čím se jeden člověk odlišuje od druhého z hlediska kvantitativního i kvalitativního.“ (Podle H. J. Smitha, 1972)

„Psychologie osobnosti je vědou o biografii jedince jako paralela k vědě o historii společnosti, neboť životopis znamená pro osobnost tolik, co dějiny pro společnost.“ (L. Séve, 1984)

„Osobnost je sumou psychických reakcí člověka na minění, které má o něm jeho okolí.“ (Ch. H. Cooley)